

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik III.

Celovec, v sredo 1. IX. 1948

Štev. 61 (154)

Za vse čase bodo ostale vklesane besede:

„PADLIM ZA SVOBODO V BORBI PROTI FAŠIZMU“

Kakor znano, je škofijski ordinariat pod vodstvom generalnega vikarja Kadrasa v svojem sovraštvu do protifašističnih borcev zahteval na partizanskem spomeniku v Velikovcu odstranitev napisov »v borbi proti fašizmu«. Za to svoj temno namero je v nacističnem BHS-u in v izdajalski beli gardi okoli Kronike dobil navdušene zaveznike, še posebno vnetega pomočnika pa v namestniku velikovškega okrajnega glavarja dr. Mayrhoferju, ki je kljub številnim protestom slovenskega ljudstva poskušal na vsak način najti primeren paragraf za uresničenje te namere. Toda mržnja nikdar ni dober svetovalec! Zato je dr. Mayrhofer, — kakor pri poskusu odklonitve gradbenega dovoljenja za prosvetni dom v Žitari vasi, — tudi tokrat napačno tolmačil koroški gradbeni zakon, da je celo koroška deželna vlada na priziv Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške in na številne vloge slovenskega ljudstva morala preklicati njegov protipostavni odlok z utemeljitvijo, da za zahtevo spremembe napisa po § 15 koroškega gradbenega zakona manjka sleherna zakonita podlaga.

Ta primer ponovno kaže, kako narodni nestrpnosti v svoji želji, da bi ovirali osvobodilno borbo slovenskega ljudstva in skrunili spomin največjih priča naše borbe — padlih borcev za svobodo, pozabijo na vse ozire in s protizakonitimi odloki in dejanji postavijo na laž vse svoje lepe besede naklonjenosti in nepristranosti do koroških Slovencev. Kdor je mogoče še veroval klavernemu zagovoru generalnega vikarja Kadrasa, se je ob njegovem podlem poskusu skrunitve partizanskega spomenika lahko prepričal, da so vse njegove lepe besede o »krščanski ljubezni« le prazna fraza, za katero se skriva nekrščanska mržnja do slovenskega ljudstva na Koroškem. Kako naj bi sicer drugače razumeli, da je tajisti generalni vikar poslal kot prvi na prosvetno ministrstvo tudi protest proti zahtevi prosvetne zveze po otvoritvi slovenskih srednjih šol, da nadalje isti generalni vikar prestavlja slo-

venske duhovnike iz slovenskih fara na nemške in na njihovo mesto pošilja trde Nemce, ki so že zaradi neznanja slovenskega jezika nujno ponemčevali slovenskega ljudstva in prav posebno slovenske mladine! Nočemo ob tej priložnosti naštevati vseh krivic, ki se gema-dijo od strani škofijstva nad našim ljudstvom: ugotavljamo na tem mestu samo še dejstvo, da so številni naši duhovniki ob letošnjih birmah prejeli od škofa strogo povelje, da morajo vsebolj upoštevati nemški jezik v cerkvi. V popolnoma slovenskih farah na Zilji in tudi drugje, kjer razen nekaj priseljencev, ki pa nikdar ne vidijo cerkve od znotraj, ni nobenega Nemca, so na škofovo povelje po birmi morali župniki pomnožiti nemške pridige, verjetno zato, da bo naše ljudstvo prihodnjč razumelo tudi škofovskega kneza, ki po treh letih pastirovanja še ni našel časa niti uvi-

del potrebe, da bi se naučil jezika velikega števila svojih vernikov.

Pa to so samo nekateri primeri »krščanske ljubezni« in ordinariatove skrbi za »dušni blagor« naših ljudi in »krščanski mir« na pokopališčih! Značilno pa te skrbi v ordinariatu tedaj niso prav nič imele, ko so fašistični zločinci izse-ljevali in pobijali naše ljudi, med njimi tudi naše duhovnike, in jih potem kakor živino zagreblj nekje v hosti. Nasprotno danes škofijstvo štiti vse te zločince in celo uničuje nedvoumni dokazni material, kot se je to zgodilo v primeru krivca smrti župnika Pollaka. Pri tem se sklicuje, da cerkev noče imeti opravka s posvetnimi oblastmi, za svoj napad na spomenik v čast padlim pa kliče na pomoč prav posvetno oblast! Prav tako celovški ordinariat ne pozna zaščite svojih »lastninskih pravic«, kadar bi jih morala braniti proti nact-

Naše ljudstvo se zaveda, da kljub vsem proslavam stoletnice »kmečke osvoboditve« še danes vodi neizprosno borbo za resnično in končno osvoboditev izpod tlačanskega jarma izkoriščevalcev, ki je v združitvi z narodno celoto v svobodni domovini.

stičnim osvajalcem kot v Mariji na Zilji in drugih slovenskih farah, brezobzirno pa poudarja svoje dozdevne lastninske pravice, ko gre za udarec proti slovenskemu ljudstvu in njegovim junakom — partizanom!

Toda naše ljudstvo je tokrat spoznalo dvolično igro ordinariata in jo v številnih resolucijah nedvoumno obsodilo. Ob uspešno končani borbi, ki jo je vodilo v zaščito in obrambo partizanskega spomenika, danes ponovno opozarja vse, ki bi se še kakorkoli hoteli spozabiti nad veličastnim spominom partizanov: ne bomo nikdar dopustili skruniti niti blati spomina naših sinov in hčera, ki so padli v borbi proti najhujšemu sovražniku človeštva — proti fašizmu! Stopajoč po njihovih stopinjah bomo branili vse velike pridobitve narodno osvobodilne borbe in se neomajno borili za njihove svetle ideale — za človeka vredno življenje v resnični svobodi!

Enotnost delovnih ljudi je poroštvo za nove zmage

Komunistična partija Francije proti kršilec ustave

Komunistična partija Francije je objavila poziv francoskemu ljudstvu, ki v njem poudarja, da so poslanci vladne večine v Narodni skupščini prekršili ustavo. V pozivu pravi med drugim:

»Ti poslanci so dali vso oblast v roke vladni Blum-Marie-Reynaud-Schuman, ki jo izrablja v to, da nalaga ljudskim množicam še večja bremena in izroči Francijo ameriškim imperialistom. Ko je ta gospoda zadala prvi udarec demokratičnemu glasovalnemu načelu, je zdaj z zavlačevanjem okrajnih volitev preprečila, da bi sprejeli zakonski predlog za razširitev polnomočij generalnih svetov.

Državlani in državljanke! Ne dopustite, da pride republiški svet v roke izrazitih sovražnikov ljudstva. Protestirajte proti temu, da bi sprejeli zakon, ki krši ustavo in izločuje volivce od so-

delovanja pri ustvaritvi republiškega sveta. Zahtevajte v smislu ustave razširitev polnomočij generalnih svetov in njihovo popolno obnovo.

Komunisti, socialisti, republikanci, katoličani, vsi, ki se borite za svobodo in napredek, združite se za obrambo volivne pravice in ustave.

Vladna kriza v Franciji

Po poročilu TASS-a iz Pariza je podala francoska vlada pod vodstvom Marie-a ostavko, ker je prišlo v ministrskem svetu med debato o gospodarskem in finančnem programu do nesoglasij, ki jih niso mogli poravnati.

Državni predsednik Aurjol je stopil zaradi ustanovitve novega kabineta v stik z različnimi politikami.

Mandat za sestavo vlade je dobil so-

cialist Ramadier, ki pa je že po prvih poskusih sestave nove vlade doživel poraz. Nato je dal predsednik republike mandat za sestavo nove vlade Robertu Schumanu.

Pariški tisk je mnenja, da bo iste težkoče, ki jih je imel Ramadier, imel tudi Schuman, ker je vprašanje, če bo dosegel v Narodni skupščini potrebno večino, t. j. 311 glasov.

Vsi pariški listi so zavzeli svoje stališče do vladne krize. »Humanité« piše, da je povzročilo padec Bluma, Reynauda, Marie-a in Schumana splošno zadovoljstvo ljudstva in ugotavlja, da je izzvala njihova politika, ki je povzročila naraščanje cen, hotela prejeti protidemokratska izredna polnomočja in pripravljala novo vojno, silno ogorčenje francoskega ljudstva. Ljudske množice so jasno povedale, kaj hočejo. Dobro se zavedamo, da je enotnost delovnih ljudi poroštvo za nove zmage.

Koristi dežele zahtevajo vlado demokratične enotnosti vseh Francozov, ki želijo, da ostane Francija francoska, nadaljuje »Humanité«. Ni dvoma, da so v posameznih strankah ljudje, ki so si v skrbeh za neodvisnost in obnovo Francije. Komunistična partija Francije je pripravljena, da z njimi sodeluje. Treba je poslušati glas suverena ljudstva. Blagostanje Francije in republike je v nevarnosti.

Predsednik komunistične parlamentarne frakcije je ponovno zahteval udeležbo Komunistične partije v demokratični francoski vladi. V svojem programu zahteva: Zopetno vzpostavitev suverenosti Francije in odklonitev pogodb, ki ogrožajo neodvisnost dežele, zagotovitev tržišč in surovin za francosko industrijo z vzpostavitvijo tesnih trgovinskih odnosov z deželami srednje Evrope, obrambo valute proti manipulacijam, ki jih lahko vsiliti Franciji ameriški kapitalisti, omejitev profitov veletrgovine industrije in jamstvo za človeku vredne življenjske pogoje delovnih slojev.

Francoska sindikalna udruženja vseh političnih prepričanj zahtevajo v enotni resoluciji do rešitve vprašanja mezd in cen zvišanje mezd in plač za 3000 frankov mesečno; poleg tega zahtevajo za normalne potrošnike zvišanje dnevnih obrokov za kruh na 50 gramov.

Kongres intelektualcev za mir, svobodo in srečo vsega človeštva

Svetovni kongres intelektualcev za obrambo miru, ki je bil te dni v Wrocławu na Poljskem, je knočal svoje delo. Na kongresu so sprejeli resolucijo, ki poudarja, da grozi svetovni kulturi in civilizaciji nevarnost nove vojne, ki jo podžiga mednarodna reakcija.

Resolucija pravi dalje, da so pridobitve ljudske kulture rešili le velikanski napori vseh demokratičnih sil na svetu, žrtve narodov Sovjetske zveze, Velike Britanije in ZDA ter junaškega odpora držav, ki so bile pod fašistično okupacijo.

Resolucija se zavzema za osvobodilno borbo narodov Grčije in Španije in opozarja na nevarnost fašizma, ki grozi Latinski Ameriki. Na koncu poziva intelektualce vsega sveta, naj nastopijo v obrambo kulture in civilizacije in se bore proti omejevanju svobode, znanosti in v obrambo znanstvenih pridobitev.

Na kongresu so govorili predstavniki Indije, Vietnama, Indonezije, Madagaskarja, Zahodne Afrike, Alžira in drugih kolonialnih dežel o težkem življenju intelektualcev in vseh slojev ljudstva, ki se morajo boriti za osvoboditev

izpod imperialističnega kolonialnega zatiranja.

Predstavniki držav ljudske demokracije in drugih držav so poudarjali, da se morajo intelektualci bolj odločno boriti za ohranitev miru, za razvoj kulture in umetnosti.

Predstavniki Sovjetske zveze, pisatelj Fadejev, je govoril o borbi Sovjetske zveze za obrambo miru in kulture, za neodvisnost in svobodo narodov. Dejal je med drugim:

Borba Sovjetske zveze za mir in kulturo temelji na posebnosti sovjetskega reda samega, katerega podlaga je socialistična demokracija, ki plodovito vpliva na kulturni razvoj vseh narodov Sovjetske zveze. V sovjetski deželi je kultura stvar vsega ljudstva. Tukaj je bil odstranjen tudi prepad, ki je stoletja ločil ljudstvo od kulture. Sovjetska država in Komunistična partija posvečata največjo pažnjo razvoju znanosti in umetnosti. Kultura narodov Sovjetske zveze je polna visokih idealov prijateljstva med narodi. Zato se tudi ni čuditi, da vidijo vsi napredni ljudje sveta v Sovjetski zvezi — v deželi socializma

— utelešenje bodočnosti človeštva ter branika svetovne kulture. Spominjajo se tega, da so bili najboljši pisatelji, umetniki in učenjaki vedno prijatelji Sovjetske zveze — od nekdaj je ostal cvet kulturonoscev vsega sveta na strani Sovjetske zveze in občudoval uspehe socialistične obnove v naši deželi.

Strah obdaja imperialiste, ko vidijo, da se demokratični tabor na čelu s Sovjetsko zvezo utrjuje. Druga svetovna vojna je oslabil imperialistični tabor in zaostila njegova notranja nasprotja. Vojni pohod proti Sovjetski zvezi, proti komunizmu in demokraciji, ki ga zdaj vodi kapitalistična reakcija, ni izraz njene moči, temveč izraz njene slabosti. Ta vojni pohod je trdno povezan z vojnim pohodom vojnih hujšakcev proti kulturi. Zdaj poskušajo, da zadušijo vsako napredno in neodvisno mišljenje. To stanje je točno razčlenil zunanji minister Molotov, ko je dejal, da je bil kapitalizem ovira napredka človeštva in nadaljevanje pustolovske politike imperializma, ki je povzročila že dve svetovi vojni. Kapitalizem je zato

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Kljub dežju smo tekmovali

Na »Dan košnje« v nedeljo, dne 29. 8. t. l. v Cirkovčah pri Pliberku smo že vsi nestrpnost čakali. Ves naš okraj se je veselil na ta praznik kmečkega dela, ki ga je komaj par tednov po lepó uspeli tekmi žanjic na Blatu organizirala naša Kmečka zveza za Slovensko Koroško. Prijave koscev za tekmo so presegale vsa pričakovanja, dekleta in pevci so se vadili za svoje nastope, slavoloki in venčaji so pričakovali goste od vseh strani. Umevno, da smo mislili tudi na lep oder in gostilno, na godbo in nageljške. Za zmagovalce v tekmi smo zbrali lepa darila. Z eno besedo: vse je bilo skrbno pripravljeno razen strehe nad našim okrajem, ki bi varovala vse, ki so mislili priti na tekmo v Cirkovče. Saj je bilo v nedeljo, da ni bilo več lepo. Šele v prvih popoldanskih urah je popustilo in se začelo jasneti. Kmalu so tudi že čakali kmetje, kmetice in predvsem mladina iz bližnje okolice, ali bo ali ne bo. Pa smo se odločili, da kljub dežju in blatu otvorimo prireditve.

Vse, ki se niso zbalj slabega vremena in prišli v lepem številu, je pozdravil v imenu občinskega odbora Kmečke zveze tov. Jurij Trampuš iz Doba. Nato je zasvirala godba tov. Žurmana.

»Šele ko bo razbit duh nemške napadalnosti, bo mir na naši slovenski zemlji!«, je ugotovil nato podpredsednik Kmečke zveze za Slovensko Koroško, tov. Kumer Mirko, pd. Črčej iz Blata. Govoril je o težkih žrtvah in hudi borbi našega slovenskega kmečkega človeka, ki mu na lastni zemlji kratijo pravice in ga zatirajo. To se vrši že dolga desetletja, v nacistični krvavi dobi in od tiste dobe pa še v stopnjevalni obliki. Slovenski kmečki ljudje, ki s težkim in poštenim delom iz lastne zemlje pridobivamo sredstva za svoj obstanek, ne bomo še nadalje dopuščali, da iz sadov dela naših pridnih rok kujejo sovraštvo proti nam. Zato se bomo borili proti zatiranju in vsem oblikam izkoriščanja s pomočjo praznih obljub, ki jih ponovno dajejo našemu ljudstvu. Resnično zadržanje do nas, ki ne sovražimo avstrijskih sosedov, pa vedno spet dokumentirajo to vsakdanje zaviranje našega razvoja in zatiranje naših pravic, priborjenih s krvjo in žrtvami naših najboljših. Tudi poizkus motenja današnje prireditve je dokaz, da bo šele tedaj mir na naši slovenski zemlji, ko bo razbit tudi duh nemške napadalnosti pri naših sosedih.

Po govoru tov. Kumra Mirka smo z godbo na čelu korakali v slavnostnem sprevodu na prostor tekme. Šele ob tej priliki je postalo vidno, koliko se nas je kljub neugodnemu nalivu zbralo. Bila je mogočna in razveseljiva manifestacija borbenega razpoloženja cirkovške okolice, vzrasla iz trdne zavesti skupne usode vseh nas kmečkih delovnih ljudi. Tako smo se samo nasmejnili poizkusu »nepoznanih« fantaliničkov, ki so hoteli s pomenčanjem trave na predvidenem prostoru preprečiti tekmo. Nam niso nagajali. Pač pa se nam smilijo, ko vidimo, da si morajo celo s pomočnim »delom« služiti grenko nagrado, ki jo pričakujejo v gostilni, kjer se toči ta čudni »Geist« avstrijske »enakopravnosti in demokracije« za vso našo okolico.

Na tekmovalnem prostoru se je v naglici izvršilo zrebanje za tekmovalna mesta, nato pa so se zasvetile kose in je zadonela pesem o »Ostri kosi« in »Nabrusimo kose« pliberških pevcev pod vodstvom tov. Zdravka Hartmana. Se ostrejša pa je bila tekma, ki je razneja stare in mlade, ki so navdušeno vzpodbujali tekmovalce in ugibali o nagradan. Posebno priznanje si je brez dvoma med vsemi kosci pri gledalcih zaslužil Blekarjev oče iz Podkrajja, ki je kljub svojim letom pokazal, da zahteva novi čas tekmo vseh, mladih in starih. Ocenjevalna komisija je bila zelo stroga. Videli smo, da ni merila samo hitrost kosnje, ampak tudi centimetre in snažnost travnika za koscem. Po pesmi in malici, ki so jo užili vsi tekmovalci v domačem krogu na Mlinarjevem travniku, smo se spet v sprevodu vrnili na slavnostni prostor.

Tam nam je spregovoril tov. dr. Mirt Zwitner, ki je dejal med drugim: »Če primerjamo našo današnjo prireditev z neko drugo, ki se je pred tedni vršila na celovških ulicah in je nosila ime

»Kmečkega dneva«, potem se vsi zavedamo, kje v resnici govori glas delovnega kmečkega ljudstva. Tam so parirali veleposestniki in podeželska jara gospoda, ki so iz svojih limuzin stopili po večini na slavnostni oder kot predstavniki in veljaki onih resničnih kmetov, ki so kot podložniki stali na nekmečkem tlaku v čast njihovih pomeščanjenih vodnikov. Te resnične ugotovitve niso mogle izpodbiti niti slavnostne parole o »Kmečki enotnosti«, niti ne noše iz daljnjih dolin, najmanj pa prazne besede in fraze, ki niti v teh privržencih gosposkih »kmečkih« voditeljev niso ustvarile nobenega pravega navdušenja.

Kako drugačna je naša današnja prireditve, kjer kmečki ljudje na domačem travniku zborujemo in v plemeniti tekmi dvigamo zavest o važnosti in časti kmečkega dela! Naravnost značilne pa postanejo ob primerjavi naših kmečkih vrst besede kanclerja Avstrije inž. Figla na celovškem trgu, ki je izjavil, da »samo mala peščica prenapetih kali mir«

na Koroškem. To je brez dvoma ena izmed maloštevilnih resničnih ugotovitev tega celovškega zborovanja, ki jo v celoti potrjujemo tudi mi. S tega mesta pa opozarjamo gospoda kanclerja, da se brez dvoma ni zavedal usodnega pomena te svoje izjave. Zadel je namreč v živo svojih maloštevilnih privržencev na naši zemlji, ki svojo prenapetost dokazujejo celo s smešnimi poizkusi motenja in preprečevanja naših kmečkih prireditvev. Resnično je čas, da napravimo temu enkrat konec. Konec temu duhu zatiranja in ščuvanja proti našemu delovnemu ljudstvu. Vemo pa, da bo to šele tedaj, ko bodo tudi nesprevidljivi pristaši velenemške tovarne tega »Geista« le polagoma iztrežnjeni spoznali potrebo poštenega sožitja med narodi. Naše ljudstvo si je v krvavih preizkušnjah priborilo to spoznanje. Zato pa je nepopustljivo v svoji trdi borbi za pravico in enakopravnost. Naše kmečko delovno ljudstvo ne naseda več praznim obljubam in pohvalam v kmečko rihovino preoblečene gospode, ki ga kljub in ravno s pomočjo »kmečkih ustanov«

brezprimerno izžema in izkorišča. Naše ljudstvo se zaveda, da kljub vsem proslavam stoletnice »kmečke osvoboditve« še danes vodi neizprosno borbo za resnično in končno osvoboditev izpod tlačanskega jarma izkoriščevalcev, ki je v združitvi z narodno celoto v svobodni domovini.

Po govoru tov. Mirta, ki so ga navdušeno odobraval številni zborovalci, je tov. Marta Nachbar recitirala Gregorčičev »Naš narodni dom«. Kot program je pozivala pesem pevca, nekdanj tlačnega, danes že svobodne Primorske tudi nas Korošce na delo za lepšo bodočnost pod eno streho z vsemi brati.

Nato se je tov. Lovro Potočnik zahvalil vsem, ki so požrtvovalno pripravljali vse večjo prireditev, pa se niso uklonili niti slabemu vremenu in tudi v manjšem krogu dokazali svojo pripravljenost za velike naloge naše borbe za pravico in svobodo slovenskega ljudstva na Koroškem.

Ob poskočni godbi in veseli ter borbeni pesmi pa smo še večer in nekaj poznih uric ponosni in navdušeni praznovali praznik kmečkega dela, ki nas jutri spet kliče k novim zmagam na njivah in travnikih, v gozdovih, v hlevih in skednjih naših vasi.

— t.

Iz zadnje seje Zavezniškega sveta

Na redni seji Zavez. sveta za Avstrijo dne 27. avgusta t. l., na kateri je vodil predsedstvo sovjetski visoki komisar za Avstrijo Kurasov, so proučevali predlog o dovolitvi nove politične stranke, tako imenovane »Demokratske unije Avstrije«.

Kakor je znano, je Zavezniški svet že septembra 1945. leta enodušno sklenil, da zajamči političnim strankam največje svobode za razvoj njihovega političnega udejstvovanja po vsej Avstriji pod pogojem, da zagotovijo svobodno in neodvisno Avstrijo, da se borijo za demokratska načela in za iztrebljenje nacistične ideologije, da ne kršijo javnega reda, ki ga kontrolirajo zavezniške sile in da se ne bodo udeletovali proti zavezniškim silam.

Ko je Zavezniški svet dovolil takrat delovanje sedanjih treh političnih strank, je hkrati poudaril, da je pripravljen, da dovoli tudi delovanje drugih političnih strank, ki bodo delovale na demokratski podlagi.

Ko so na zadnji seji razpravljali o dovolitvi »Demokratske unije Avstrije«, noben element Zavezniškega sveta ni osporaval njenega programa. Vendar sta se ameriški in britanski zastopnik v tem vprašanju čudno zadržala. Na eni strani sta priznala, da je Zavezniški svet edini forum, ki ima pravico, da odloča o dovolitvi novih strank, na drugi strani pa sta prišla v protislovje češ, da je ustanovitev novih strank odvisna od priporočil avstrijske vlade.

To zmedeno stališče ameriškega in britanskega zastopnika si lahko razlagamo s tem, da hočeta ovirati politično življenje Avstrije in preprečiti izvajanje soglasnih sklepov Zavezniškega

sвета o dovolitvi političnih strank demokratskega značaja.

Sovjetski zastopnik je podprl prošnjo »Demokratske unije« in dokazal, da so ameriški in britanski argumenti neutemeljeni. Ko sta ameriški in britanski zastopnik spoznala slabost svojih argumentov, sta se strinjala s tem, da to vprašanje nadalje proučuje politični oddelek Zavezniškega sveta.

Na pobudo sovjetskega elementa so ponovno načeli vprašanje pooblastil zavezniške vojaške policije in drugih zavezniških organov napram avstrijskim državljanom, brezdomcem in razseljenim osebam (DP). Sovjetski zastopnik je stavil predlog, da se morajo avstrijski državljani, brezdomci in druge osebe razen državljanov štirih zasedbenih sil zagovarjati za prestopke zoper avstrijsko zakonodajo na celotnem ozemlju Avstrije pred avstrijskimi sodišči. Vsi elementi Zavezniškega sveta so se strinjali s tem, da sme zavezniška policija in drugi zavezniški organi postopa-

Borba za enotnost Berlina

List »Neues Deutschland« objavlja poziv predsednika Enotne socialistične stranke Nemčije v Berlinu Materna, ki za ohranitev enotnosti Berlina zahteva enotno upravo, enotno oskrbo in valuto za vse mesto, potrebne ukrepe za zimo, predvsem dodelitev premoga berlinskega prebivalstvu. Nadalje zahteva odhod vseh zasedbenih sil iz Berlina in Nemčije, čim bo sklenjena mirovna pogodba, ter priznanje skupne nemške demokratske vlade s sedežem v Berlinu.

»Berliner Zeitung« piše, da so naj-

novjši dogodki v Berlinu jasno pokazali, da magistrat na svoji poti cepitve Berlina ne more niti nazaj niti noče. Zato berlinskemu prebivalstvu ne preostaja ničesar drugega, kot pot samopomoči, da prepreči grožnjo katastrofi v prihodnji zimi.

V svoji resoluciji zahteva Enotna socialistična stranka Nemčije, da umaknejo zapadno marko iz Berlina in uvedejo vzhodno marko kot edino plačilno sredstvo. Hkrati se obrača socialistična stranka Nemčije na berlinske mestne odbornike, da ustanovijo posebni odbor, ki bo izvedel zasilen program za bodočo zimo. V resoluciji pravi, da bodo ustanovile vse množične organizacije in vsi napredni ljudje v vseh sektorjih Berlina odbore, ki bodo vodili borbo za enotno upravo mesta in enotno valuto.

Italijanska vlada pozivlja fašistično napadalnost

De Gasperijeva vlada je podelila vojaškim edinicam in posameznim pripadnikom italijanske vojske, ki so sodelovali v vojni fašistične Italije proti Sovjetski zvezi, visoka odlikovanja. Zaradi tega je poslalo sovjetsko poslanstvo v Rimu italijanski vladi protestno noto, v kateri poudarja, da pomeni to poživitev fašistično-napadalnega duha med pripadniki italijanske armade in s tem dejanjsko kršitev mirovne pogodbe.

Sovjetska vlada pričakuje, da bo italijanska vlada ukrenila potrebne korake, da razveljavi sklepe o podelitvi teh odlikovanj.

V svojem odgovoru sovjetskemu poslanstvu italijanska vlada poskuša upravičiti svoje dejanje z izgovorom, da so odlikovanja popolnoma vojaškega značaja in da nimajo nobenega političnega pomena.

Kongres intelektualcev za mir, svobodo, srečo vsega človeštva

(Nadaljevanje s 1. strani.)

največja nevarnost za miroljubno človeštvo. Velika socialistična Oktobrska revolucija je pokazala vsem narodom, da se bliža doba kapitalizma svojemu koncu, hkrati pa je pokazala edino možno pot do svetovnega miru in napredka vseh narodov.

Krčevita prizadevanja imperialistov, ki se jim dajejo tla pod nogami, ne bodo rešila kapitalizma od bližajočega se propada. Danes živimo v stoletju, v katerem vodijo vse poti v komunizem.

Združitev vseh sil napredne kulture v vsem svetu bo dala ofenzivni reakcije pravilni odgovor, kajti poleg protijudskih sil buržoazije, ki uničujejo kulturo, so v vsaki kapitalistični deželi tudi zdrave sile, ki gojijo kulturo in katerih moč mora biti usmerjena proti nakanam reakcije.

Svoj govor je končal s pozivom: Naprej v borbo za mir, svobodo in srečo vsega človeštva!

Zborovalci so navdušeno pozdravili dr. Kokalisa, ministra za prosveto in ljudsko zdravje pri začasni demokratski vladi Grčije, ki je poročal o zločinih in nasilstvih, ki so jim izpostavljeni

grški intelektualci in grško ljudstvo. Ostro je obsodil zločinsko početje monarholastičnih tolpe in angloameriških imperialistov in pozval intelektualce vsega sveta, naj podpro osvobodilno borbo herojskega grškega ljudstva.

Za nemškim delegatom Abuschom in avstrijskim delegatom Fischerjem je v imenu jugoslovanske delegacije govoril predsednik srbske akademije znanosti dr. Belič Aleksander, ki je obsodil mednarodno reakcijo in imperialiste in opisal razvoj kulturnega življenja v novi Jugoslaviji, ki je v interesu delovnega ljudstva.

Predstavnik države Izrael je razkrinjal politične spletke britanskih imperialistov, ki so krivi prelivanja krvi in uničevanja kulturnih pridobitev v Palestini.

Predsednik ministrskega sveta Josip Cyrankiewicz je priredil na čast intelektualcem slovesen sprejem, ki so mu prisostvovali predsednik republike Boleslav Bierut, člani poljske vlade, tuji diplomatski predstavniki ter predstavniki znanstvenega in umetniškega sveta Poljske republike.

Po naši zemlji

Avstrijska policija zasleduje slovenske antifašiste

Se ni tako dolgo od tega, ko se je moral tov. Karl Prusnik — Gašper, sekretar Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, boriti za takozvani »permit«, ki je potreben za potovanje v zaporno cono. Takrat smo tudi v našem listu poročali, na kakšne načine so avstrijske oblasti tov. Gašperju, ki se je ravno takrat bolan vrnil iz zapora in bil nujno potreben okrevanja, skušale onemogočiti zdravljenje na njegovem lastnem domu v Lobniku pri Železni Kapli. Končno je tov. Gašperju uspelo, da je dobil potrebno dovoljenje za potovanje v zaporno cono in tako se je zadnji teden za nekaj dni odpeljal na svoj dom. Toda komaj je prišel v okolico Železne Kaple, že ga je nadlegovala avstrijska policija in sicer na tak način, ki povsem značilno karakterizira današnje avstrijske oblasti.

V petek, dne 27. 8. t. l. je tov. Gašper spremljal tov. Folteja Hartmana na njegov dom v Libuče, kjer je tov. Folteja obiskal svojo mater. Ko so na domu tov. Folteja mirno sedeli v kuhinji, so se nenadoma odprla vrata in vstopil je civilist v kratkih hlačah, belih nogavicah ter rjavi srajci in, kar je še posebno vzbudilo zanimanje vseh navzočih, bil je brez jopiča. Vsem je tako obleka še živo v spominu iz časov, ko so se ilegalni nacisti zbirali prav v takih oblekah na svojih sestankih in zato so se tudi vsi, ki so bili zbrani na domu tov. Folteja, čudili, da tega tako čudno našemljenega tujca spremlja uniformiran orožnik, oborožen s težko angleško puško. Še bolj pa so se začudili, ko jih je omenjeni neznanec na poseben način, ki je znan vsem po gestapovskih zločincih, pozval naj se legitimirajo. Ker navzoči niso mogli razumeti za kaj gre in kako pride neznan civilist do tega, da na lepem hoče legitimirati domače ljudi, ga je tov. Gašper vprašal s kom da imajo čast opraviti in naj se tujec legitimira. Pri tem se je izkazalo, da ta ni imel nobene izkaznice pri sebi in se je zaradi tega razburil ter dejal tov. Gašperju, naj pride z njim na orožniško postajo, tam mu bo pokazal izkaznico, ali pa tudi ne, kar je bolj tiho dodal.

Ko se domačini niso hoteli legitimirati neznanemu civilistu, je ta dal orožniku, ki ga je spremljal, nalog, da aretira tovariša Gašperja, Folteja in Lužnik Fricija, ki je bil tudi navzoč. Omenjeni tovariši so se najprej sprašujoče spogledali, nato pa so šli z orožnikom, kajti vedeli so, da niso kaj zakrivali. Zelo značilno za avstrijsko policijo je tudi to, da se je civilist razburil in nahljil domačine, ker so ob tej priložnosti govorili med seboj v slovenskem jeziku. Mladi orožnik, ki jih je spremljal iz Spodnjih

Libuče v Zgornje Libuče, se je med potjo s svojimi izrazi izkazal za izredno marljivega učenca nekdanjih HJ in SS-ovskih šol.

Na orožniški postaji so naši tovariši šele zvedeli, da je civilist, ki jih je dal aretirati, orožnik z imenom Pytlík. Prej na domu tov. Folteja se je izrazil, da je bil »nujno« klican tja, na orožniško postajo pa se je napram tov. Gašperju izjavil, da je prišel samo »mimogrede« tja.

Zdaj bi orožnika Pytlíka, ki je pred tov. Gašperjem dejal, da je iz Štajerske, samo vprašali, če je tako pozabljen, da ne ve več, da je na Dunaju doma, kjer pa vsled svoje pripadnosti k NSDAP v sovjetski coni ne sme opravljati službe. Zaradi tega pa se je zdaj zatekel na Koroško, kjer svoje pridobitve iz nacistične dobe uporabi pri teroriziranju koroških Slovencev. G. Pytlík bi v bodoče opozorili tudi še na to, da mora imeti za vsako aretacijo poseben pismen ukaz in da mora tudi vsak avstrijski orožnik imeti izkaznico, pa čeprav je v civilni obleki in samo »mimogrede« aretirajo slovenske antifašiste, kakor nam to kaže primer pri tovarišu Gašperju.

To seveda ni edini primer, kako vestno avstrijska policija zasleduje odločne borce za pravice koroških Slovencev. Tako so tovariša Gašperja zasledovali in ga iskali avstrijski orožniki že na njegovem domu v Lobniku tudi takrat, ko je težko bolan ležal v celovski bolnici. Dva dni po zgoraj opisani aretaciji pa se je policija ponovno zanimala in spraševala zanj na njegovem domu. Ob tej priložnosti se je tudi pokazalo, da ga policija stalno nadzoruje, kajti dotični orožniki so točno vedeli, da je tov. Gašper tisti dan obiskal svoje to-

variše in znanee v okolici Železne Kaple.

Vsemu temu ni več treba mnogo dodati, ker to čisto jasno dokazuje, da so avstrijske oblasti pri šikaniranju koroških Slovencev niti ne ozirajo na svoje lastne predpise, ko protipostavno aretirajo posamezne osebe in jih proti vsakemu predpisu odvedejo na orož. postajo. Da morajo ob takih priložnostih priti v civilni obleki brez vsake izkaznice in pri tem zatajiti, kje so doma, nam izsili samo smehljaj.

Ob tej priložnosti je vsekakor zanimiva primerjava z dogodki na tako imenovani jugoslovanski meji. Ves reakcionarni tisk in vse oblasti z deželnim glavarjem na čelu so se razpihovale, ker vojaki vestno vršijo svojo službo. Čutimo s prizadetimi, odklanjamo in osovajamo pa neodgovorno gonjo avstrijskih listov in oblasti, ki jim nikakor ni za žrtve, temveč edinole za hujskanje proti novi Jugoslaviji in proti koroškim Slovincem. Zato tudi niso našli niti ene svarilne besede, da naj prebivalstvo ne hodi po nepotrebnem v bližino zastražene črte. Saj ti hujskači dobro vedo, koliko pribeglih vojnih zločincev je prav na koroških tleh, odkoder poskušajo zanesi svoje razbijaško delovanje v Jugoslavijo — razni procesi so to jasno pokazali! — In kljub temu hujskajo in kričijo, ne najdejo pa besede obsodbe za številna nasilja avstrijskih policistov. Nasprotno sami pošiljajo svojo policijo v hiše mirnih ljudi, da tam zaslišuje in aretirajo celo domačine, kakor se je to zgodilo pri Hartmanu v Libučah. Toda to je namen teh hujskačev: vse, prav vse naj služi samo zastraževanju našega človeka, da bi okleval v svoji odločni borbi za lepše življenje v svobodni domovini!

POMOTA ALI NAČRT?

V vseh koroških listih se je zadnje dni pisalo o tatvini Filipa Mozgana v Dobri vesi. Stvar sama na sebi ni nič posebnega. Nepridipravi so se vedno našli in danes jih je mogoče še več, kot kadar koli prej. Bolj zanimivo pa je to, kar se je dogodilo v zvezi s to tatvino.

Bilo je nekako sledeče: Natakari — Slovenki in antifašisti — je bilo pri znanemu nacistu Pucherju iz zaprte omare ukradenih preko 6000 šilingov. Ta vsota tujega denarja je bila pri njej, ker Pucher nikdar ni našel časa, da bi z njo obračunal. Ko je bila tatvina naznanjena, je orožništvo napravilo najprej preiskavo pri natakari in izročilo ves njen denar, ki je bil shranjen na drugem mestu, Pucherju. Tatvine so osumili nekega fanta, ki je večkrat za-

hajal k natakari in ga kljub temu, da niso imeli nobenih dokazov, zaprl. Po nekaj dneh so ga morali spet izpustiti.

Dobrlaveško orožništvo pa ni opazilo, da je F. Mozgan, pekarski vajenec pri Narovniku v Dobri vesi, na vsaki plesni veselici zapravljal velike vsote denarja, najel avtomobil za obiske v Celovcu itd. Priti je moralo orožništvo iz Celovca, ki je tatvine osumilo Mozgana. Takoj na to pa se je dvignila skupina pokroviteljev BHS-a in OeVP, ki so ga hoteli razbremeniti, češ, oni so mu podarili denar, ki ga je on zapravljal. Tako so hoteli namenoma teptati pravico in rešiti čast tatu in tudi čast svojih strank. Medtem se je proti Mozganu nabralo veliko obremenilnega materiala, tako da je moral tatvino priznati. Neki funkcionar OeVP

je žalostno priznal: Pa ravno iz naše stranke mora biti!

Primer iz Dobrle vesi ni edini, kajti še vedno je bilo tako, da so pri vsakem protipostavnem delovanju najprej osumili koroške Slovence in antifašiste ter pri njih delali hišne preiskave. V takih primerih so koroške oblasti nastopile z vso strogostjo in krutostjo. Ako pa so opazili, da sled le preveč teče v nasprotno smer, je njih znanosti bilo kmalu konec in vsa preiskava je potekla v pesku.

Tako pojmujejo avstrijski demokrati enakopravnost koroških Slovencev, e kateri so že toliko krat peli svoje slavo-speve.

Sele

V nedeljo, dne 29. 8. t. l. se je zbral prebivalstvo Sel in vseh sosednih krajev na občinskem plenumu Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki je bil pri Maleju v Selah. Čeprav je močno deževalo, so prišli ljudje po več ur daleč, prihajali so gozdni delavci, utrjevali od težkega dela med tednom, prišli so kmetje z žuljavimi rokami in upognjenim hrbtom, hlapci, dekle, gospodinje z od skrbi razoranimi obrazi, prišla je pa tudi naša mladina, polna življenja in zdravja. Med navzočimi so bili tovariši, ki so že leta 1939 dezertirali iz nemške vojske ter se takoj ob pričetku pridružili prvim partizanskim enotam, ki so se borile za osvoboditev našega ljudstva na Koroškem. Nekaj jih je bilo, ki so se že leta 1920 borili za osvoboditev Slovenske Koroške ter se tudi vso dobo oborožene borbe borili v vrstah naših partizanov.

Na občinskem plenumu je govoril tov. Andrej Haderlap, ki je podal notranje in zunanje - polit. pregled, med drugim pa posebno poudaril pomen, ki ga ima Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško v borbi za osvoboditev našega ljudstva. Po govoru tov. Andreja Haderlapa se je razvila zelo živahna diskusija, v kateri so vsi navzoči razpravljali o enotnosti, ki je potrebna v naši narodno-osvobodilni borbi.

Ob izvolitvi novega odbora sta se predsednik in tajnik z borbenimi besedami zahvalila za zaupanje in obljubila Slovincem iz Sel, da bosta v revolucionarni narodnoosvobodilni borbi storila vse, kar bo v njunih močeh, ker se popolnoma zavedata, kaj sta dolžna storiti za boreči se narod.

Občinski plenum OF v Selah je jasno pokazal, da se naše ljudstvo na Koroškem popolnoma zaveda svojih dolžnosti. Na tem plenumu je prebivalstvo Sel izrazilo svojo voljo do borbe za osvoboditev, ki jo bo vodilo tako dolgo, da bo Slovenska Koroška priključena k matični državi, novi Titovi Jugoslaviji.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

NAZNANJA:

V nedeljo, dne 5. septembra ob 9. uri dopoldne bo pri Brezniku v Pliberku redni občni zbor SPD »Edinost« v Pliberku. Vsi člani so vabljeni.

V sredo (mali Šmaren), dne 8. 9. 1948 ob 14.30 uri popoldne bodo igrali Kostanjčani

Novo „MIKLOVO ZALO“

pri Razaju na Žihpoljah. — Sodelovali bodo pevci in tamburaši iz Hodiš. — Vabimo vse rojake od blizu in daleč, da se udeležijo te prireditve.

POPRAVEK

V članku »Kdo je bil pripravljen boriti se za samostojnost Avstrije?« so se nam vrinile naslednje tiskovne napake:

V številki 48 od 17. 7. t. l. na 3. strani v drugem stolpcu, v 6. vrstici od spodaj se mora pravilno glasiti »izvesti le proti Schuschniggu.«

v isti številki v četrtem stolpcu, v 2. vrstici od zgoraj se mora pravilno glasiti »Kakor akcija režimskega moža Schmitza.«

v številki 50 od 24. 7. t. l., četrty stolpec, 10. vrsta od spodaj se mora pravilno glasiti »program iz leta 1926.«

v številki 52 od 31. 7. t. l., prvi stolpec, 3. vrstica od spodaj se mora pravilno glasiti »in dela ljudske stranke. O avstrijskem narodu...«

(Daje.)

Novinci v zahodnokoroški četi so bili po večini dobri partizani, zlasti pa so se izkazali slovenski dezertjerji iz nemške vojske. Število v četi je že jeseni in preko zime stalno naraščalo. Ko je bil komandant IV. operativne cone France Rozman — Stane konec marca 1943 pri četi, jo je zaradi velikega števila razneblil v dve četi in formiral bataljon. Za komandanta je postavil Frančejca Pasterka — Lenarta, ki se je z nekaj partizani iz kamniškega bataljona pridružil novemu bataljonu. »Lenart« iz Lobnika je bil zaveden koroški Slovenec in sposoben komandant. Na posledicah hrane, ki jo je

dobil nekaj dni kasneje v boju pri Mežici, je prežgodaj umrl.

Koroški bataljon je imel veliko operativno področje. Zaradi tega in zaradi mobilizacije novih partizanov se je moral večkrat razdeliti in operirati v manjših enotah, po potrebi pa spet združiti. Z naraščanjem moštva je rastla tudi njegova vojaška borbena aktivnost. Veliko sposobnost je pokazal bataljon pri bojih v Mežici 3. aprila 1943. Partizani so blokirali orožniško postajo, vdrli v dvorano, kjer so pravkar predvajali nemški film, prekinili predstavo, film uničili in pred zbranim občinstvom izvedli nekaj pevskih in recitacijskih na-

stopov z nagovorom. Drugi so medtem ves okoliš očistili gestapovcev in izdajalcev. Nemške oddelke, ki so prišli Mežici na pomoč, so odbili in jim povzročili večje izgube. Zaplenili so 30 pušk, mnogo municije, opreme in popolno lekarniško ambulanto. V vseh akcijah pri Mežici so imeli partizani samo 2 ranjena.

Takoj po napadu so Nemci skoncentrirali velike sile, da bi uničili bataljon. V tridnevni ofenzivi so zaman poskušali uresničiti svoj namen.

Nemci so se dobro zavedali pomena partizanske akcije v Mežici. Mežica je sicer bila na nekdanjem jugoslovanskem ozemlju, ki so jo Nemci potem priključili Koroški, toda akcijo so izvedli koroški fantje. In prav v tem je njen največji pomen. Akcija v Mežici je bila uspeh koroških fantov, ki ni mogel ostati brez vpliva na koroške Slovence in na še večje prebujenje njihovih borbennih sil. Prav ta pomen je v mežiški akciji videl Boris Čizmek, ko je poročal o uspehu v Mežici.

O ŽIVLJENJU V SOVJETSKI ZVEZI

V RUSKI ŽELEZNICI

Spet sem v Moskvi. Tako sem si mislil lansko leto, ko sem prišel zdoma v Sovjetsko zvezo nadaljevat študij.

Moskva, koliko pisateljev, velikih in malih, te je opevalo, toda nihče ne more opisati občutkov človeka, ki je prišel prvič v to prestolnico delovnega ljudstva.

Vse formalnosti s potnim listom sem opravil kaj hitro, imam že vozní listek za brzovlak Moskva — Leningrad. Taksi me potegne na leningrajsko postajo. To je velikansko poslopje, ki se precej razlikuje od postaj, ki sem jih videl po Evropi. Pri nas postaja pomeni nekaj nepopisno umazanega, če greš nanjo si oblečeš najslabšo obleko. Tukaj to ni tako, namesto umazanih čakalnic prvega, drugega in tretjega razreda je velika dvorana, kjer je po pristno sovjetski navadi polno časopisov in revij. Ob stenah so kot povsod police s knjigami, šahovske mizice in druge igre. Vse je urejeno tako, da bi čakanje na vlak ne bilo niti mučno niti dolgočasno.

Meni ni bilo treba čakati, prišel sem nekaj minut pred odhodom vlaka. Čeprav je tračnic precej in tudi nekaj vlakov istočasno odpelje, ni nobene težave najti svoj vlak. Na listku, ki sem ga kupil, je napisana številka vlaka, ura odhoda, številka vagona in številka police. Dobro se spominim, brzovlak Moskva — Leningrad ima številko 25.

Ruske proge so zelo dolge, tukaj skoraj ni kratkih razdalj. Zdaj ko sem vprašal nekega ruskega študenta, kje je doma, mi je odgovoril da v Moskvi. Šele v razgovoru sem prišel do tega, da prav za prav ni iz Moskve, ampak »samo« 500 km daleč. Najdaljša proga Moskva — Vladivostok ima na tisoče kilometrov in vožnja po njej traja cele tri tedne.

Zato so sovjetske proge in sovjetski vagoni prirejeni tako, da se v njih ne sedi, ampak leži in potuje kolikor mogoče udobno. Vse daljše proge sploh nimajo naših običajnih vagonov, temveč samo spalne. Samo na električnih vlakih, nekoliko podobnih italijanski Liturini, so sedeži. Ti vlaki pa ne vozijo več kot po nekaj ur.

Jaz nisem šel ravno predaleč, kajti iz Leningrada v Moskvo je 22 ur vožnje.

Pri vходу v vagon stoji sprevodnik v belih rokavicah. Sprevodnik mi je pokazal moj kupe in mojo klop. Vsa ta vlnudnost se mi je zdela prav za prav nepotrebna, kajti po svojem voznem listku in številkah na njem bi se z lahkoto znašel, pa kaj, če je tem sprevodnikom vlnudnost že od rojstva v krvi.

V mojem kupeju so bile od štirih police tri že zasedene. Prav hitro sem se seznanil s svojimi potnimi tovariši. Bil je tukaj profesor neke visoke šole iz

Leningrada, ki se je vračal s počitnic s Krima, bil je moskovski uradnik in delavec tovarne čevljev Skorohod. Vsi skupaj so bili izredno vlnudni, tako, da smo se hitro sprijaznili in se spustili v pogovor. Reševali smo svetovno politiko. Kaj hitro so stopile v akcijo naše potne zaloge in predvsem seveda steklenica moskovske vodke tov. profesorja. Prišle so na dan tudi druge dobrote in kmalu smo imeli celo pojedino.

Zvočnik našega vagona je predvajal lahko glasbo. Vsak vlak ima namreč svojo radiooddajno in sprejemno postajo. Ob pol 12. uri smo poslušali za Rusijo skoraj obvezna poročila in legali spat. V kupeju so štiri police, zelo podobne poštenim posteljama. Sprevodnik prinese vsakemu zapečateni vrečko s čistim, svežim perilom. Pripravil sem si posteljo, se slekel in legel. Gledal

sem skozi okno mimo drvečo pokrajino. Zunaj je bil že velik mrz. Meni pa je bilo tako prijetno in toplo, da se mi celo domotožje po Jugoslaviji, ki je bila neke daleč, daleč, ni preveč pojavljalo.

Zjutraj me je zbudil radio, v prijetnem polsnu sem poslušal poročila o novih uspehih sovjetskih ljudi pri izvrševanju petletnega načrta, poročila iz vsega sveta in tudi iz Jugoslavije. Vstal sem, se oblekel in se umil v umivalnici, sprevodnik pa nam je medtem že prinesel vroč čaj. Spet sedim s svojimi potnimi tovariši in spet teče pogovor. Jaz govorim o Jugoslaviji, o našem načrtu, govorim o bogastvu in lepota svojih domovine.

»Pri nas nikoli ne bomo pozabili Jugoslavije«, mi je govoril delavec leningrajske tovarne Skorohod, »kajti o njem smo mnogo čuli posebno 1942. leta, ko je bilo mesto obkoljeno in ko je v njem vladala lakota in mrz.«

Bago

IZ DRŽAVE SOCIALIZMA

Vse za otroka

V vseh republikah ZSSR imajo mladinska tekmovanja z namenom, da ugotovijo zmožnosti otrok na področju literature, glasbe, plesa in drugih umetnosti in tehnike. Nad milijon pettisoč tekmuje za pravico udeležbe v republiških tekmovanjih. Otroci čitajo pesmi in povesti, največkrat lastnega sestava, pojejo in igrajo instrumente. V vsaki republici je njihov nastop posebnega krajevnega značaja, odražajoč ljudsko umetnost. Mladi izumitelji in projektanti prikazujejo razne stroje, aparate in izume, izdelane po lastnem načrtu. Najbolj nadarjeni otroci, ki so se odlikovali na republiških tekmovanjih, se bodo udeležili vsesovjetskega tekmovanja otrok v Moskvi.

Nove visoke šole

Letos bodo odprli v Sovjetski zvezi več novih visokih šol. V Leningradu bo začel delovati inštitut za prehrambo in industrijo. V Minsku so odprli inštitut za tuje jezike, v Stalinnabadu pa prvo tadžikistansko državno vseučilišče, v Rigi visoko gledališko šolo, v Moskvi pa veterinarsko akademijo.

Letos bodo izdano povečali število izrednih slušateljev po vseh vseučiliščih.

Azerbejdžan se kulturno razvija

V Bakuju so odprli inštitut za tuje jezike, ki ima oddelke za francoski, nemški in angleški jezik. V kratkem bodo ustanovili tudi oddelke za španščino. Ustanovitev takega inštituta v sorazmerni majhni republici je dokaz visoke kulturne stopnje azerbejdžanskega naroda.

Gradnja stanovanj v Moskvi

Po podatkih moskovskega sveta deputatov delavcev je bilo v prvem letošnjem polletju v prestolnici 150 odstotkov več stanovanjskih prostorov, kakor v tem razdobju v lanskem letu. Za zgraditev stanovanj je letos v Moskvi določenih več kot pol milijarde rubljev. Do novega leta bodo zgradili 525 hiš na površini 415.000 m².

Električne lopate za nakladanje žita

Skupina ukrajinskih inženirjev je konstruirala električno lopato za nakladanje žita v železniške vagonne, kamijone, trijerje itd. Preizkušnja tega zanimivega izuma je pokazala njegove velike prednosti. Tako more n. pr. delavec s to električno lopato naložiti tri tone žita na tovorni avto v 10 do 15 minutah, medtem ko so prej trije delavci rabili za to delo 45 minut.

Z električno lopato je mogoče naložiti vagon žita v eni uri, kar ustreza delu 10 delavcev. Ta izum uspešno uporabljajo v kolhozih harkovske oblasti.

Elektrifikacija Bele Rusije

Prejšnjo pomlad so postavili na obrežju reke Vimnice v področju Vitebska temelje hidrocentrale, ki bi morala zaglagati z električno energijo več kolhozov. Sedaj je gradnja dovršena in hidroturbina stavljen v pogon. 8. avgusta so prižgali električne luči v obnovljeni vasi Šimanovo in v mlajilnici kolhozov. To je dvestota električna poljedelska postaja, zgrajena po vojni v Beli Rusiji. Nove kolhozne električne postaje so pričeli delati tudi v področjih Moloka, Modečna in Bobrujska, ki so najbolj trpela zaradi nemške okupacije.

Električne žarnice so nadomestile primitivni ogenj, ki je običajno razsvetljeval hiše v zapadnih pokrajinah. Okrog 20 novih hidrocentral so zgradili samo v vaseh področja Brest.

Pomoč kolhozom

V prvi polovici tega leta se je kredit, podeljen kolhozom in kolhoznikom, znatno povečal. 100 milijonov rubljev več kot v prvih šestih mesecih lanskega leta so dobili kolhozniki samo za nakup živine. Povsod izvajajo kolhozniki obširna obnovitvena in namakalna dela, gradijo strojne postaje in kopljejo kanale za namakanje. Vsote, ki so bile posojene kolhoznikom za ta namen, so se v primeru z ustrežno dobo v lanskem letu podvojile. Velike vsote so dobili tudi kolhozniki za izboljšanje kakovosti semen in za nakup umetnih gnojil. Poljedelska banka je dala posojila tudi v obliki individualnih kreditov za kmečko prebivalstvo.

Vagoni z napravo za avtomatsko razkladanje

Na ruševinah manjšega podjetja, ki je bilo lastnina nekega königsberškega podjetja, so sezidali velikansko podjetje, v katerem izdelujejo železniške vagonne, ki so opremljeni z napravo za avtomatsko razkladanje. Do sedaj so izdelali že toliko teh posebnih vagonov, da prihranijo pri razkladanju blaga z njimi učinek za več kot 15.000 delavcev.

KAJ ŠE DOBIMO

1000 g kruha na odrezke 10 E, 10 Jgd, 110 E, 110 Jgd, 210 E, 210 Jgd, 310 E, 310 Jgd, 723 S, 823 Sst;

500 g pšeničnega zdroba na odrezke 25 K, 25 Klk, 125 K, 125 Klk, 225 K, 225 Klk, 325 K, 325 Klk;

600 g sladkorja na odrezek 912 M; 700 g sladkorja na odrezke 12 E, 12 Jgd, 112 E, 112 Jgd, 212 E, 212 Jgd, 312 E, 312 Jgd;

800 g sladkorja na odrezke 401 E, 401 Jgd;

900 g sladkorja na odrezke 12 K, 12 Klk, 12 Klst, 112 K, 112 Klk, 112 Klst, 212 K, 212 Klk, 212 Klst, 312 K, 312 Klk, 312 Klst;

1000 g sladkorja na odrezke 401 K, 401 Klk, 401 Klst;

200 g mesa na odrezke 11 E, 23 E, 11 Jgd, 23 Jgd, 111 E, 123 E, 111 Jgd, 123 Jgd;

500 g stročnic na odrezke 13 E, 13 Jgd, 113 E, 113 Jgd, 213 E, 213 Jgd, 313 E, 313 Jgd, 611 A, 711 S, 811 Sst;

na odrezke 10 E, 10 Jgd, 110 E, 110 Jgd, 210 E, 210 Jgd, 310 E, 310 Jgd dobimo lahko na mesto 1000 g kruha 500 g testenin.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek Velikovec. Glavni urednik: Dr. Franci Zwitter, odgovorni urednik: Franci Ogrin, oba Celovec, Salmstraša 6, uprava: Celovec, Völkermärkte Straße 21. Dopisi se naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1, Postschleife 272. Tisk: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.

ČE JIH NE BO

Mati, vsak dan te vidim, kako greš, zdaj na postajo, zdaj sam bogve kam, kakor da iščeš sled, ki si jo izgubila. Sina pričakuješ, mogoče celo dva. Morada tudi hčer. Že zdavnaj so te zapustili in zdaj, ko so se ljudje že vrnili z gora in ko se ljudje že vračajo, daleč iz sveta, kamor jih je bila odvedla roka nasilja, hoteč jih za vekomaj zaslužiti, ti hodiš iskati med obraze tistih, katerih žareče oči pozdravljajo s tiho radostjo sleherno malenkost svoje domovine. Hodiš dan za dnem med vse te brezštevilne iskate obraze svojih otrok. A kaj, če jih nikdar več ne bo...?

Žena, vsak dan pošiljaš svojo deco na jaso pred gozdom, od koder se tako lepo vidi v dolino. Vidi se klanec, ki se odtrga od ceste v dolini in vodi kakor zavita nit proti tvojemu domu, kjer s svojimi otroci tako osamel živiš. Sree ti narekuje, da se bo tam, na tem iz doline se trgajočem klancu nekega dne pojavila podoba, krenila navkreber za to nitjo, za trenutek postala, se nasme-

nila od radosti, nato pa samo še pospešila korak. Otroci na jasi, ki so toliko dni zastoj čakali, a vendar nikdar ne obupali, si bodo z dlanjo zasenčili oči, da bi dobro videli in se ne bi zmotili, nato bodo pridrveli z zardelimi obrazi in z žarečimi očmi z enim strašnim vzklikom: Mati, gredo...! Kakšen edinstven trenutek, kakšen strašen nemir srca, kako človek do slabosti vzdrihti, kako bi rad planil, tekel in tekel, ne po ovinkastem klancu, drvel bi naravnost, prek jarkov, skozi gozd, samo da bi skrajšal čas. Otroci v lahkih krilih letijo kakor ptice, ožarjeni v obraz, z odprtimi usti, pripravljeni na nepopisni vzklík in oči so se jim široko odprle v brezmejni sreči! — Da, tako bi lahko bilo, tako bi moralo biti, tako je zasanjalo tvoje srce... In vendar... In vendar — kaj če ne bo tako? Lahko se zgodi, da tisti, ki ga pričakuješ vsak dan, ki mu pošiljaš otroke nasproti, kjer na jasi opazujejo v dolino raztegnjeni klanec, kjer naj bi se pojavil, zares,

lahko se zgodi, da ne pride... A kaj potem, če ga ne bo, njega, ki ti je bil mož in tovariš, in ki je bil tvojim otrokom oče? Da, kaj potem, če ga ne bo...?

Dekle, vsak dan prihajaš poizvedovat k znancem in tovarišicam. Kogar srečaš doma, v svetu, vsakogar vprašaš: Ali ste poznali...? Rože na tvojih gredicah opojno dehtijo in sklonjena ob mehkih večerih skoz okno na dehteče rože, sanjaš tople sanje, da se vrne on, ki je nekoč ponesel tvoje srce s seboj v gore. Zares, zdaj je tu čas, ko bi se že moral vrniti, da bi ti pomiril srce in da bi naposled bilo tako, kakor sta zasanjala že skoraj pred davnimi leti. Zdaj je tu čas, ko naše sanje ustvarjajo lastni krov in ljubezen kliče otroke in jih blagoslovja z lepšo srečo, kakor je bila dana nam; tu je čas, ko se je končalo trpljenje in se nam sreča smehlja nasproti. — Poizveduješ z brezmejno vero, če ne prvi in drugi, tretji pa bo morda le povedal veliko novico, da živi, po komer hrepeni tvoje srce, da se vrača, kogar si tako zvesto pričakovala in da ti je tudi sam ostal zvest. — Pa vendar, lahko se je zgodilo, da je ostal na naših gorah. Lahko se je zgodilo, da ga ne bo več... In kaj, če ga ne bo več s teh gora?

Mati, če ne bo tvojih otrok z gora?

Če ne bo z gora tvojega moža in tovariša in očeta tvojih otrok, žena? In če ne bo njega, ki ga z rožami na gredicah pričakuješ vsak večer? Kaj, če jih ne bo...?

Tam po vseh naših gorah leži na tišči grobov. Vsi ti se nikdar več ne bodo vrnili, nikdar vrnili tako, da bi za vekomaj ostali pri nas. Vračali se bodo, zares prihajali bodo, kadar bomo najbolj sami. Utrujena boš obstala, žena, sredi dela na polju, zazrla se boš proti cesti in že si boš zasenčila z dlanjo oči: kaj ne prihaja on, ki si ga tako pričakovala? Zares njegov je hod, samo on je tako prihajal. In ta smeh na obrazu? Ni li njegov? Zares, kdo se je še tako nasmihal? In ta roka, ki jo steguje v pozdrav? Samo on je znal tako iztegniti roko. Tu je, pri tebi, privil te je k sebi, pripoveduje, sprašuje in posluša... Ob večerih, ko si spravila otroke spat in sama posediš utrjena od dnevnega dela, posediš in si ga pokličeš, glej, že je pri tebi. Ozre se po spečih otrocih, jim pogladi z dlanjo kuštrave glavice, se vzraduje njihovemu nasmehu, ki se jim je v sanjah prikazal od dotiku njegove roke. Nato prisede k tebi, iztegne svojo roko in se zdaj dotakne tudi tebe.

(Dalje.)